

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

Оподаткування ЗЕД
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	всі
Спеціальність	всі
Освітній рівень	другий (магістерській)
Освітня програма	всі

Вид дисципліни	вибіркова (маг-майно́р)
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри митної справи та оподаткування

Вікторія ТИЩЕНКО

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри митної справи та оподаткування
Протокол № 1 від 20.08.2020 р.

Розробник:

Карпова В. В. к.е.н., доц. кафедри митної справи та оподаткування

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

В умовах вступу України до СОТ, підписання асоціації з ЄС важливим є побудова ефективної системи оподаткування зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), яка з одного боку враховувала інтереси національних товаровиробників при експорті продукції, а з іншого – обмежувала імпорتنі поставки товарів, які будуть конкурувати з товарами українського виробництва. Це дозволить українським виробникам мати стабільні ринки збуту продукції в Україні, що безумовно позитивно відіб'ється на надходженнях податків та зборів до бюджету країни.

Зміни у законодавстві впливають на процеси обліку операцій ЗЕД. Це в першу чергу стосується операцій в іноземній валюті, умов постачання товарів Інкотермс-2020 та правил оподаткування операцій з нерезидентами. Окрім того, важливим нововведенням в 2020 році стало запровадження обліку та оподаткування контрольованих іноземних компаній, що покладає додаткові витрати з обліку та відповідальність на суб'єктів підприємництва в Україні, що здійснюють операції з нерезидентами.

Також змінюються правила валютного регулювання та здійснення фінансового моніторингу, в тому числі за операціями в іноземній валюті. Постійні коливання валютних курсів призводять до необхідності враховувати в обліку курсові різниці, які можуть як збільшити дохід платника податку, так і зменшити суму доходу.

В цих умовах суб'єкти ЗЕД мають здійснювати моніторинг законодавства у сфері ЗЕД для забезпечення правильності ведення обліку операцій та недопущення порушень в сфері ЗЕД, і, як наслідок, застосування до них штрафних санкцій.

Тому, дисципліна «Оподаткування ЗЕД» має допомогти студентам у вивченні особливостей оподаткування експортних та імпорتنих операцій, проблем валютного регулювання, правил міжнародного оподаткування, застосування умов постачання товарів Інкотермс-2020.

Під час засвоєння даної дисципліни студенти вчаться застосовувати на практиці теоретичні знання з економіки підприємства, бухгалтерського обліку, фінансів підприємства, використовувати у практичній діяльності методи уникнення подвійного оподаткування, розрахунку витрат постачальника та покупця при здійсненні ЗЕД, обчислення курсових різниць, визначення податкових зобов'язань за різними податками при здійсненні ЗЕД.

При розробці програми навчальної дисципліни враховано рекомендації щодо компетентнісно-орієнтованого підходу до навчального процесу.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з економічною літературою, нормативними актами та статистичними довідниками.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів системи теоретичних основ та практичних вмінь та навичок щодо державного регулювання операцій ЗЕД та їх оподаткування різними податками, зборами та обов'язковими платежами.

Для досягнення мети поставлені такі завдання: вивчення основних законодавчих та нормативних актів, які регламентують ЗЕД; ознайомлення з правилами міжнародного оподаткування; характеристика методів уникнення подвійного оподаткування; вивчення та основних інструментів валютного регулювання ЗЕД; розгляд та застосування правил міжнародної торгівлі (Інкотермс-2020); вивчення особливостей оподаткування різних операцій у ЗЕД; обчислення податкових зобов'язань за різними податками та зборами при здійсненні ЗЕД.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1М
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Економіка підприємства	
Фінанси підприємства	
Бухгалтерський облік	
Оподаткування суб'єктів підприємництва	

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
1	2
Знати порядок державного регулювання оподаткування ЗЕД	знати основні законодавчі та нормативні акти, якими регламентується порядок оподаткування ЗЕД; формулювати правила міжнародного оподаткування; застосовувати методи уникнення подвійного оподаткування; визначати витрати постачальника та покупця при застосуванні різних умов постачання товарів за правилами Інкотермс-2020; знати порядок валютного регулювання ЗЕД; обчислювати курсові різниці
Володіти порядком оподаткування ЗЕД в розрізі податків та зборів	знати методи податкового обліку при визначення сум податків та зборів; розраховувати суми податків та зборів за різними операціями ЗЕД; складати податкову документацію, пов'язану з операціями ЗЕД; знати методи визначення митної вартості товарів; знати види митних декларацій

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Порядок державного регулювання ЗЕД

Тема 1. Державне регулювання ЗЕД.

Поняття зовнішньоекономічної діяльності та основна термінологія ЗЕД (аудит, валютні кошти, демпінг, квоти, ліцензія, транзит та інші). Принципи зовнішньоекономічної діяльності: суверенітету, свободи, юридичної рівності і недискримінації, верховенства закону, захисту інтересів суб'єктів ЗЕД, еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товарів. Суб'єкти та види ЗЕД. Право на здійснення ЗЕД. Договори (контракти) суб'єктів ЗЕД та право, що застосовується до них. Поняття державного регулювання ЗЕД. Органи державного регулювання ЗЕД. Органи місцевого управління ЗЕД. Принципи оподаткування та митного при здійсненні ЗЕД. Облік зовнішньоекономічних операцій, звітність та аудит суб'єктів ЗЕД. Строки та умови завершення імпортової операції без увезення товару на територію України. Відповідальність суб'єктів за порушення у сфері ЗЕД.

Тема 2. Особливості міжнародного оподаткування

Види подвійного оподаткування. Методи усунення подвійного оподаткування: метод зарахування, метод звільнення. Порядок укладання міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування. Довідка про звільнення (зменшення) від оподаткування доходів із джерелом їх походження з України. Принцип резиденства та його нормативне регулювання. Заява про підтвердження статусу податкового резидента України. Довідка-підтвердження статусу податкового резидента України. Звіт про виплачені доходи, утримані та перераховані

до бюджету податки на доходи нерезидентів. Заява про повернення суми податку на доходи із джерелом їх походження з України.

Тема 3. Правила міжнародної торгівлі (Інкотермс-2020)

Мета, сфера застосування та основна термінологія Інкотермс. Зобов'язання продавця щодо поставки. Перехід ризиків і витрат, пов'язаних із поставкою. Існуючі умови поставки та порядок їх застосування.

Тема 4. Валютне регулювання ЗЕД

Загальна термінологія валютного регулювання та валютного контролю. Порядок отримання ліцензій НБУ на здійснення валютних операцій. Порядок здійснення готівкових та безготівкових розрахунків в іноземній валюті. Купівля-продаж іноземної валюти. Документальне оформлення. Декларування валютних цінностей. Порядок складання та подання декларації про валютні цінності, доходи та майно, що належать резиденту України і знаходяться за її межами. Відповідальність за порушення при здійсненні операцій в іноземній валюті. ЗЕД-пеня.

Змістовий модуль 2. Оподаткування ЗЕД в розрізі основних податків

Тема 5. Оподаткування податком на додану вартість

Особливості оподаткування експортних операцій. Місце поставки товарів (робіт, послуг). База оподаткування. Нульова ставка ПДВ. Експорт без перетину кордону. Експорт у посередницьких операціях. Відшкодування ПДВ при експорті. Особливості оподаткування імпорتنних операцій. Документообіг та валютний контроль при імпорті товарів. Реєстрація на митниці. Імпорт без перетину кордону. Організація та оподаткування міжнародних перевезень. Визначення податкових зобов'язань при здійсненні бартерних операцій, операцій в офшорних зонах, укладанні договору-комісії та договору-доручення

Тема 6. Особливості справляння акцизного податку

Порядок оподаткування експортних операцій. Облік податкових зобов'язань при експорті підакцизних товарів. Податкові пільги. Особливості імпорту підакцизних товарів податковими агентами. Особливості звітування імпортерів підакцизних товарів. Пільги при імпорті підакцизних товарів. Порядок придбання акцизних марок імпортерами. Порядок справляння акцизного податку при імпорті алкогольних напоїв та тютюнових виробів. Організація і податкове забезпечення транзиту підакцизних товарів.

Тема 7. Тарифно-митне регулювання

Законодавче регулювання митної політики держави. Види мита. Поняття митної вартості товарів. Принципи визначення митної вартості товарів. Методи визначення митної вартості. Метод оцінки за ціною угоди щодо товарів, які імпортуються, за ціною угоди щодо ідентичних товарів, за ціною угоди відносно подібних (аналогічних) товарів, на основі віднімання вартості, на основі додавання вартості. Резервний метод. Ставки та порядок розрахунку мита. Порядок складання вантажної митної декларації.

Тема 8. Оподаткування податком на прибуток підприємств

Порядок оподаткування експортних операцій. Порядок застосування звичайних цін у ЗЕД. Безнадійна заборгованість у ЗЕД. Особливості обкладання податком на прибуток підприємств операцій у межах посередницьких договорів у сфері ЗЕД. Експорт (імпорт) товарів у межах договору комісії. Договори доручення у ЗЕД. Поняття фрахтування. Різновиди договорів фрахтування. Розрахунок суми фрахту. Оподаткування фрахту, сплаченого нерезиденту. Особливості оподаткування придбання товарів в офшорах. Валютні

операції при експорті та імпорті. Курсові різниці. Балансова вартість валюти. Методи оцінки.

Методи навчання та викладання

Під час викладання навчальної дисципліни будуть застосовано такі методи навчання та викладання:

Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються виокремленням головних висновків з питань, що розглядаються. Під час читання лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, що відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді:

проблемна лекція з питання: "Види ЗЕД" (за темою 1)

проблемна лекція з питання: "Характеристика умов постачання товарів EXW" (за темою 3)

проблемна лекція з питання: "Бюджетне відшкодування при експорті" (за темою 5)

проблемна лекція з питання: "Види митних декларацій" (за темою 7)

Міні-лекції – характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень:

міні-лекція з питання: "Методи уникнення подвійного оподаткування" (за темою 2)

міні-лекція з питання: "Курсові різниці" (за темою 4)

міні-лекція з питання "Акцизні марки при імпорті" (за темою 6)

міні-лекція з питання: "Облік податкових різниць при здійсненні операцій ЗЕД" (за темою 8)

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, лабораторних у формі: експрес-опитувань, ділових ігор, виконання практичних завдань, презентацій результатів власних досліджень, написання есе.

модульний контроль, що проводиться у формі поточних контрольних робіт.

Сформовані компетентності оцінюються під час проведення експрес-опитувань за матеріалами лекційних занять. Всього передбачено проведення шістьох експрес-опитувань, кожне з яких буде включати по 10 тестових запитань за відповідними темами. Відповіді на тестові запитання студентів будуть оцінюватися наступним чином:

10 правильних відповідей – 3 бали;

9 правильних відповідей – 2,5 бали;

8 правильних відповідей – 2 бали;

7 – 6 правильних відповідей – 1,5 бали;

5 правильних відповідей – 1 бал;

4 – 3 правильних відповідей – 0,5 балів;

менше 3 правильних відповідей – 0 балів.

Практичні заняття:

Під час практичних занять студенти виконують есе; практичні завдання; презентацію за статистичною інформацією Державної митної служби та Державної служби статистики; приймають участь у діловій грі.

Обсяг есе складає 8 – 10 сторінок. Тематика есе розміщена на сайті ПНС. За виконання есе студенти можуть отримати 7 балів. Критерії оцінювання есе:

- 2 бали – характеристика історичних аспектів обраного питання;
- 2 бали – характеристика діючого законодавства щодо обраного питання;
- 2 бали – рекомендації щодо вирішення існуючих проблем щодо обраного питання;
- 1 бал – висновки за есе.

В процесі навчання передбачено виконання студентами п'яти практичних завдань, в процесі яких вони будуть складати податкову документацію. За виконання кожного завдання студенти отримують оцінку 5 балів. Критерії оцінювання практичних завдань:

- 5 балів – податкова документація складена без помилок;
- 4 бали – податкова документація складена з незначними помилками в реквізитах;
- 3 бали – податкова документація складена зі значними помилками у реквізитах та незначними помилками у визначенні податкових зобов'язань;
- 2 бали – податкова документація складена зі значними помилками у реквізитах та значними помилками у визначенні податкових зобов'язань;
- 1 бал – в податковій документації відсутні більшість основних показників.

В процесі навчання передбачено підготовку студентами презентації за статистичною інформацією Державної митної служби та Державної служби статистики України. Критерії оцінювання презентації:

- 10 балів – презентація включає аналіз ЗЕД в Україні та відповідного регіону України;
- 5 балів – презентація включає тільки аналіз ЗЕД в Україні.

Проведення ділової гри передбачає ділення студентів на три команди та відповіді на 20 запитань за темами навчальної дисципліни. Бали за участь в діловій грі розподіляються наступним чином:

- 10 балів – кожен студент з команди, яка посіла перше місце;
- 7,5 балів – кожен студент з команди, яка посіла друге місце;
- 5 балів – кожен студент з команди, яка посіла третє місце.

Самостійна робота.

Самостійна робота студентів передбачає формування вмінь та навичок за допомогою Податкового кодексу та нормативно правових актів вирішувати евристичні, стереотипні та діагностичні завдання під час поточних контрольних робіт.

Під час викладання навчальної дисципліни передбачено виконання студентами двох поточних контрольних робіт, кожна з яких передбачає виконання одного стереотипного завдання, одного евристичного завдання та двох діагностичних завдань. За кожну контрольну роботу студент може отримати 15 балів. Критерії оцінювання поточних контрольних робіт:

Стереотипне завдання (2 бали):

1 бал – правильне формулювання основних визначень за темами дисципліни;

1 бал – формулювання основних визначень за темами дисципліни з невеликими помилками;

Евристичне завдання (3 бали):

1,5 бали – правильне посилання на статтю Податкового кодексу України;

1,5 бали – за правильну інтерпретацію норми Податкового кодексу України.

Діагностичне завдання (по 5 балів за кожне з двох завдань):

2 бали – правильне посилання на статтю Податкового кодексу України;

2,5 балів – правильне визначення податкових зобов'язань;

0,5 балів – формулювання висновків за вирішеним завданням.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни передбачає *інтегровану* оцінку за результатами виконання студентами всіх видів навчальних завдань.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Загальна таблиця балів за виконання завдань за навчальною дисципліною:

Види навчальних завдань	Максимальна кількість балів
Експрес-опитування (загальна кількість шість – кожне оцінюється по три бали)	18
Написання есе	7
Практичні заняття (загальна кількість п'ять – кожна оцінюється по п'ять балів)	25
Презентація	10
Ділова гра	10
Поточні контрольні роботи (загальна кількість дві – кожна оцінюється по 15 балів)	30
Всього	100

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мах бал
Тема 1. Державне регулювання ЗЕД	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція: Види ЗЕД		
	Практичне заняття	Есе на тему: Проблеми та перспективи оподаткування ЗЕД	Есе	7
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Ліцензування ЗЕД		

Тема 2. Особливості міжнародного оподаткування	Аудиторна робота			
	Лекція	Міні-лекція: Методи уникнення подвійного оподаткування	Експрес-опитування	3
	Практичне заняття	Розрахунок податкових зобов'язань за методом податкового звільнення	Практичне завдання	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Порядок укладання та ратифікації угоди про уникнення подвійного оподаткування		
Тема 3. Правила міжнародної торгівлі (Інкотермс-2020)	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція: Характеристика умов постачання товарів EXW	Експрес-опитування	3
	Практичне заняття	Схема витрат постачальника та покупця за різними умовами постачання	Ділова гра	10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Статистика умов постачання інкотермс-2020 в країнах ЄС		
Тема 4. Валютне регулювання ЗЕД	Аудиторна робота			
	Лекція	Міні-лекція лекція: Курсові різниці	Експрес-опитування	3
	Практичне заняття	Контрольна робота за темами 1 – 4	Контрольна робота	15
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Фінансовий моніторинг операцій в іноземній валюті		
Тема 5. Оподаткування податком на додану вартість	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція: Бюджетне відшкодування при експорті	Експрес-опитування	3
	Практичне заняття	Обчислення суми ПДВ при імпорті	Практичне завдання	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Отримання послуг від нерезидента: податкові наслідки з ПДВ		
Тема 6. Особливості справляння акцизного податку	Аудиторна робота			
	Лекція	Міні-лекція лекція: Акцизні марки при імпорті	Експрес-опитування	3
	Практичне заняття	Обчислення суми акцизного податку при імпорті	Практичне завдання	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Порядок обліку доходів нерезидентів		
Тема 7. Тарифно-митне регулювання	Аудиторна робота			
	Лекція	Міні-лекція лекція: Види митних декларацій	Експрес-опитування	3
	Практичне заняття	Обчислення суми мита при експорті та імпорті	Практичне завдання	5
	Практичне заняття	Презентація	Презентація	10

	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Митний пост-аудит		
Тема 8. Оподаткування податком на прибуток підприємств	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Міні-лекція лекція: Облік податкових різниць при здійсненні операцій ЗЕД		
	Практичне заняття	Обчислення суми податку на прибуток при імпорті	Практичне завдання	5
	Практичне заняття	Контрольна робота за темами 5 – 8	Контрольна робота	15
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Звіти контрольованих іноземних компаній		

Рекомендована література

Основна

1. Карпова В. В. Оподаткування ЗЕД: Конспект лекцій. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=5613>

2. Гребельник О. П. Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / О. П. Гребельник, О. В. Сторожук – Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2018. – 554 с.

3. Організація податкового процесу: навч. посіб. / О. Є. Найденко, К. В. Давискіба. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 268 с. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=917>

4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // Голос України. – 2010. – № 229–230. – С. 1–56.

Додаткова

5. Карпова В. В. Експорт послуг: відображення в обліку./ В. В. Карпова // Бухгалтерський тиждень. – 2017. – № 31. – С. 9–14.

6. Карпова В. В. Зміна валютного курсу: які ПДВ-наслідки / В. В. Карпова // Вісник. Офіційно про податки. – 2019. – № 23. – С. 32–35.

7. Карпова В. В. Продаж корпоративних прав нерезиденту: фінансовий результат в оподаткуванні / В. В. Карпова // Вісник. Офіційно про податки. – 2019. – № 43-44. – С. 17–19.

Інформаційні ресурси

8. Оподаткування ЗЕД. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=5613>

9. Робоча програма навчальної дисципліни "Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності" для студ. спеціальності 8.03050803 "Оподаткування" всіх форм навчання [Електронний ресурс] / укл. О. Є. Найденко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (549 КБ). - Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. - 45 с

10. Офіційний сайт ДПСУ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tax.gov.ua/>